

Секція: Архітектура та дизайн

Петрушевська Христина Андріївна

старший викладач кафедри інформаційних технологій і дизайну

Державний університет інфраструктури та технологій

м. Київ, Україна

Стратілат Микола Іванович

народний художник України,

професор кафедри інформаційних технологій і дизайну

Державний університет інфраструктури та технологій

м. Київ, Україна

ЕТНОДИЗАЙНЕРСЬКЕ СВІТОСПРИЙНЯТТЯ У ТВОРЧОСТІ НАРОДНОГО ХУДОЖНИКА УКРАЇНИ, ПРОФЕСОРА МИКОЛИ СТРАТІЛАТА

Український дизайнер-графік Микола Іванович Стратілат працює у станковій гравюрі, екслібрисі, дизайні книги. Митець є автором книг-альбомів «Храм і духовність», «Поезія в образах». Створив майже 200 екслібрисів, ілюстрував близько 100 книг. У тому числі твори Т. Шевченка, В. Сосюри, М. Рильського, Л. Українки, В. Симоненка та ін.

Уперше досліджується творчість Народного художника України, професора Миколи Стратілата крізь призму етнодизайнерського світосприйняття.

Вагомим є внесок Миколи Івановича у Шевченківську тему в графічному мистецтві. Дизайнер-графік дослідив та відтворив утрачені пам'ятки Києва, мальовничі куточки України, які любив зображувати Кобзар — Київщину, Чернігівщину, Седнів. Одні з перших робіт із цієї серії виконав ще студентом, перебуваючи на пленері разом з Миколою Трегубом, який навчався у Київському училищі №16. Серед утілених у графічних

образах утрачених пам’яток — церква Різдва на Подолі, в якій відбулася 1861 р. панахида за Т. Шевченком. Серія робіт митця «Свята земля» виконана до 2000-річчя Різдва Христового. Вона охоплює не тільки краєвиди, але й унікальні київські храми. Основні твори Миколи Стратілата — це серії «Знищені святині Києва» (1983–1986), «Ноктюрни над Десною» (1984–1985), «Поезія в образах» (1987–1990), «Свята земля» (1999). У 2008 році за вагомий внесок в українське національне відродження Миколі Стратілату присвоєно почесне звання Народний художник України.

Про творчість Миколи Стратілата писало чимало відомих мистецтвознавців і журналістів, зокрема Д. Степовик, Є. Антонович, М. Мушинка, М. Зоряний, О. Мещерякова, О. Вартанова, М. Чубак, Б. Лазарев, О. Федорук, І. Чуліпа, Г. Колесса, В. Соколенко та ін. Так, журналіст і письменник Петро Медвідь зазначає, що незважаючи на перепони владних структур і життєві негаразди, митець ніколи не зраджував Україні та Великому Кобзарю. Про це пишуть Миколі Стратілату численні його шанувальники: *«Ваше мистецтво дихає благородством і чистотою, тихо сяє діамантом вранішньої зорі»;*

«Щиросердечна вдячність Вам, що не розгубили на життєвих дорогах свою святість, пронесли незамулену чистоту свого серця, зберегли високу духовність і шляхетність свого таланту...» [1].

Усе, що виходить із-під різця художника-дизайнера, освячено великою любов’ю до України, до її людей, до рідної землі. Графіка Миколи Стратілата – це його роздуми, світлі та ліричні, а часом – сумні й тривожні. Про непросту долю Української держави, її минуле і теперішнє.

Варто додати, що ім’я видатного дизайнера-графіка давно відоме не тільки на Україні, а й у всьому світі. Він є автором багатьох картин, які отримали визнання на Міжнародних виставках у Римі, Парижі, Будапешті, Празі. Серія робіт «Знищені святині Києва», виставлялися у Ватикані, Німеччині, США.

Ще у 1974 р. у столиці Чехословаччини з великим успіхом відбулася персональна виставка Миколи Стратілата під назвою «Шляхами братерства». Це стало справжнім відкриттям таланту киянина, який одразу зайняв провідне місце серед відомих майстрів української, а згодом і європейської графіки. Перебування у Чехословаччині сприяло його пізнанню чеської графіки, яка була на високому рівні. В той час його роботи почали з'являтися на сторінках київського журналу "Народна творчість та етнографія". На Батьківщину митець повернувся вже сформованим дизайнером-графіком.

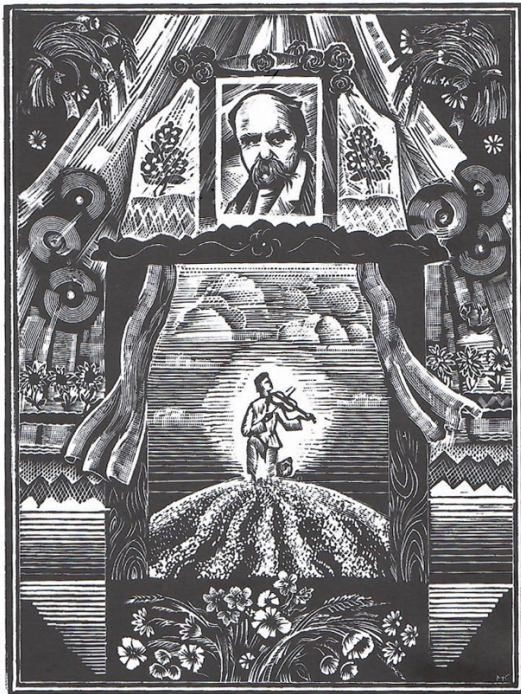

Рис. 1. «В сім'ї вольній, новій», 1985

Рис. 2. «Тополя», 1985

Талановитий дизайнер-графік дуже тонко відчуває український національний колорит і передає у своїх творах усю красу та духовність рідного краю. Ілюстрація до вірша Т. Шевченка «Заповіт» – «В сім'ї вольній, новій» вражає своєю складною і динамічною композицією. Вона передає глядачеві драматично піднесений настрій і віру Кобзаря у світле, щасливе майбутнє. Динамічними діагоналями створюється враження свіжого вітру,

який вривається у сьогодні з майбутнього та несе світлу музику безтурботного скрипаля. Його фігура зображена на фоні вранішнього сонця.

Ілюстрація до поеми «Тополя» навпаки має похмурий колорит, за рахунок мінімальної кількості світлих плям. Переважаюча діагональ в роботі спрямована з лівого верхнього кута до нижнього правого, що підкреслює драматизм сюжету.

У кожному творі Миколи Стратілата присутня багата палітра символів, що розповідають більше ніж видно з першого погляду. Гравюри митця потребують ретельного дослідження, аби досягнути всю глибину творчого задуму. Сам майстер каже, що треба мати чудовий настрій для того, щоб вийшло щось гарне. На перший погляд може здаватися, що усе так просто, але тут стільки нюансів та проблем, які одразу не досягнути. Варто настроїтись, відчувати, адже робота має бути пережита в душі.

Дизайнер-графік Микола Іванович Стратілат є визначним діячем української культури та мистецтва. Він працює у станковій гравюрі, екслібрисі, дизайні книги. Миколі Стратілату присвоєно почесне звання Народний художник України. За художнє відтворення архітектурних пам'яток Києва його нагороджено орденом святого архістратиґа Михаїла Української православної церкви Київського патріархату.

Гравюри Народного художника України, професора Миколи Стратілата вражають своєю духовністю, багатством символів та високою майстерністю виконання.

Література

1. Нарис Петра Медвіда у книзі: Фурса В. М. Славні імена Носівщини. 2-ге видання, доповнене, перероблене. Ніжин: ТОВ «Аспект-Поліграф», 2012. 384 с. URL: http://wikinosivka.info/index.php/Стратілат_Микола_Іванович

2. Українська конфедерація журналістів. Who is who.ua Микола Стратілат. URL: <https://who-is-who.ua/main/page/mystetskyu-olimp-Ukrayina-ochuma-myttziv-2021/24/692>
3. Youtube. Стратілат Микола Іванович. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=F13-РоахajI>